
RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Ayaktan Tedaviye Başvuran Alkol ve Madde Bağımlısı Bireylerin Madde Kullanım Özellikleri ile Nöropsikolojik Test Performanslarının Karşılaştırılması

Büşra KAHRAMAN¹, Aslihan Özlem POLAT IŞIK²

Özet: Alkol ve madde bağımlılığının bilişsel işlevler üzerinde olumsuz etkileri olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Bu çalışmanın amacı kişinin bağımlılık türü, kullandığı madde ve bağımlılık şiddeti ile nöropsikolojik testlerdeki performansı arasındaki ilişkiyi inceleyerek madde kullanım özelliklerinin bilişsel performansla ilişkili olup olmadığı sorusuna cevap aramaktır. Bu amaçla, bir psikososyal destek merkezine başvuran kişilerden klinik ilk görüşmesi sırasında BAPİ-K sorularını yanıtlayan ve örneklem kriterlerini karşılayan ve çalışmaya katılmayı kabul eden kişilere Beck Depresyon Ölçeği, Stroop Testi, Barratt Dürtüsellik Ölçeği ve İz Sürme Testi uygulanmıştır. Katılımcıların bağımlılık şiddetleri ile Stroop testindeki süre farkları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur, $F(2,78)= 4.41, p<.05$. İz Sürme testi B formunu tamamlama süresi ile bağımlılık şiddeti farklı olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür, $\chi^2(2)= 8.59, p<.05$. Sonuç olarak; alkol ve madde bağımlısı kişilerin bağımlılık şiddetinin nöropsikolojik test performansı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bulgular kaynaklar ışığında tartışılmıştır. Konuyla ilgili kapsamlı ve genellenebilir veriler ortaya koyabilmek için boylamsal çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: bağımlılık, nöropsikolojik performans, madde bağımlılığı

Comparison of Individuals' Profiles of Alcohol and Substance Addicted Outpatients' and Their Neuropsychological Test Performances

Abstract: There is some research in literature that proves alcohol and substance addiction have a negative influence on cognitive functions. The main issue of this study is to investigate the effects of alcohol and substance addiction on cognitive functions in terms of choice of substance and addiction severity. There has been found a reasonable difference between addiction severity and the duration of ST-TBAG form, $F(2,78)= 4.41, p<.05$. There was a significant difference between the duration of completing the İST-B and the participants with different addiction severity, $\chi^2(2)= 8.59, p<.05$. It has been found that addiction profiles of alcohol and substance addicted people and their performances on NPT are correlated. Research findings are discussed in the light of resources. It is thought that in order to present a broader and generalizable data, it is necessary to conduct longitudinal studies.

Keywords: addiction, neuropsychological performance, substance addiction

---

¹ Psk., Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

² Prof. Dr., Kocaeli Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Psk., Büşra Kahraman, Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), E-mail: busra.kahraman@yesilay.org.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 26.10.2019, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 02.11.2019, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 04.11.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Kahraman, B., Işık A.Ö.P. (2019). Ayaktan Tedaviye Başvuran Alkol ve Madde Bağımlısı Bireylerin Madde Kullanım Özellikleri ile Nöropsikolojik Test Performanslarının Karşılaştırılması. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1(Özel Sayı.1): 16-18* doi:10.35365/ctjpp.19.special1.4

Giriş

Alkol ve madde bağımlılığının bilişsel işlevler üzerinde olumsuz etkileri olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (London, Ernst, Grant, Bonson ve Weinstein, 2000; Teichner, Horner, Roitzsch, Herron ve Thevos, 2002). Kronik madde kullanıcılarının bilişsel işlevlerinde daha ciddi bozuklukların meydana geldiği bildirilmektedir (Janowsky ve Risch, 1979; Rogers vd., 1999). Bu çalışmanın amacı alkol ve madde bağımlılığının bilişsel işlev bozukluklarıyla ilişkisini, kişinin tercih maddesi ve bağımlılık şiddeti çerçevesinde araştırmaktır. Kişinin bağımlılık türü, kullandığı madde ve bağımlılık şiddeti ile nöropsikolojik testlerde gösterdiği performans arasındaki ilişki incelenerek madde kullanım özelliklerinin bilişsel performansla ilişkili olup olmadığı sorusuna cevap aranmaktadır.

Yöntem

Tablo 1. Örneklem sosyodemografik özellikleri

	(N=81)	%
Yaş (Ort ± SS)	35,07±11,5	
Cinsiyet		
Erkek	71	87,7
Kadın	10	12,3
Eğitim Durumu		
Okuryazar	2	2,5
İlkokul Mezunu	4	4,9
Ortaokul Mezunu	31	38,3
Lise	31	38,3
Üniversite	13	16
Çalışma Durumu		
Düzenli Bir İşi Var	40	49,4
Düzensiz Bir İşi Var	6	7,4
Emekli	6	7,4
Çalışmıyor	29	35,8
Medeni Durum		
Evli	31	38,3
Bekar	40	49,4
Boşanmış	9	11,1
Dul	1	1,2

Tablo 2. Nöropsikolojik test sonuçlarının bağımlılık şiddetine göre karşılaştırılması

	Bağımlılık Şiddeti							
	Düşük		Orta		Yüksek		F	p
	Ort	SS	Ort	SS	Ort	SS		
Nöropsikolojik Test Sonuçları								
Stroop Testi Süre Farkı	46.27	18.98	60.22	20.23	42.70	17.60	4.41	.02*1,2
İz Sürme Testi A Formu Tamamlama Süresi	41.51	15.90	45.60	12.45	41.58	14.27	1.26	.29

** $p < .001$, * $p < .05$, *1 = düşük ve orta şiddetli bağımlı grup arasında anlamlı fark, 2= orta ve yüksek şiddetli bağımlı grup arasında anlamlı fark, 3= düşük ve yüksek şiddetli bağımlı grup arasında anlamlı fark

İz Sürme testi B formunu tamamlama süresi ile bağımlılık şiddeti farklı olan katılımcılar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür, $\chi^2(2) = 8.59$, $p < .05$. Bağımlılık şiddeti orta düzeyde olan katılımcılar yüksek bağımlılık şiddeti olan katılımcılara göre İz Sürme testi B formunu daha uzun sürede bitirmişlerdir.

Öte yandan, sonuçlar tercih maddesi ile bu iki değişken arasında fark bulunmadığını göstermektedir. Stroop testi

Bu amaçla, bir psikosozyal destek merkezine başvuran kişilerden klinik ilk görüşmesi sırasında BAPİ-K sorularını yanıtlayan ve örnekleme dahil olma ölçütlerini karşılayan kişilere araştırmadan bahsedilmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden kişilere Beck Depresyon Ölçeği, Stroop Testi, Barratt Dürtüsellik Ölçeği ve İz Sürme Testi uygulanmıştır. Uygulamalar bireysel olarak yapılmış ve 15-30 dakika sürmüştür.

Bulgular

Araştırmaya katılan örneklemin sosyodemografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Katılımcıların bağımlılık şiddeti ile Stroop testindeki süre farkları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur, $F(2,78) = 4.41$, $p < .05$ (Tablo 2). Bağımlılık şiddeti orta olan katılımcıların Stroop testinde aldıkları süre farkı puanı düşük ve yüksek bağımlılık şiddeti olan katılımcılara göre daha fazla olduğu görülmüştür.

hata ve spontan düzeltme sayısı, İz Sürme testi A formu hata sayısı, İz Sürme testi B formu tamamlama süresi ve hata sayısı ile madde tercihi arasındaki farka Kruskal-Wallis testi kullanılarak bakılmıştır. Sonuçlar, bu değişkenlerde tercih maddesi açısından bir fark bulunmadığını göstermektedir.

Tartışma

Bu çalışmanın sonuçlarına göre nöropsikolojik test performansının bağımlılık şiddetinden etkilendiği görülmüştür. Bu bulguyu ilgi çekici kılan nokta ise, nöropsikolojik performansı en düşük olan grubun bağımlılık şiddeti orta düzeyde olan grup olmasıdır. Bağımlılık şiddeti orta düzeyde olan grubun özellikleri incelendiğinde, grubun büyük çoğunluğunu erkek katılımcıların oluşturduğu (%94), grubun çoğunluğunun aktif kullanıcı ve 0-3 aydır alkol veya madde kullanımından uzak duran kişilerden oluştuğu ve en önemlisi çoğunluğun tercih maddesinin kokain olduğu görülmektedir. Erkek katılımcıların İST-B formunda yaptıkları hata sayısı ise kadınlara göre daha fazla bulunmuştur. Dolayısıyla bu sonucun, orta şiddette bağımlılığın yanı sıra cinsiyet ve tercih maddesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Konuyla ilgili literatür incelendiğinde kronik kokain bağımlılarını ele alan bir çalışmada dikkat performansının, sözel bellek ve görsel mekânsal performansın sağlıklı kontrol grubuna göre daha düşük olduğu ve 3-4 aylık detoks sürecinde de orbitofrontal korteksteki D2 reseptörlerinin az olmasına

bağlı olarak bu bozulmaların kalıcı olabildiği gösterilmiştir (Volkow vd., 1999). Temiz kokain bağımlılarında da yönetici işlevler, görsel-mekânsal yetenek, psikomotor hız ve el becerisi gerektiren işlevlerde bozulmaları gösteren çalışmalar mevcuttur. Kullanılan miktara göre sözel öğrenme ve bellekte de bozulmalar olduğu temiz kalmanın dördüncü haftasında yapılan ölçümlerle gösterilmiştir (Bolla, Rothman, ve Cadet, 1999). Bu konuda yapılan çalışmalarda özellikle bağımlılık şiddeti yüksek olarak tanımlanan grupların bilişsel işlev performansında kullanmayı en çok tercih ettikleri maddeye bağlı olarak çok ciddi bozulmalar gözlenmiştir (Ehrenreich vd., 1999; Bechara ve Martin, 2004; Block ve Ghoneim, 1993).

Sonuç

Alkol ve madde bağımlısı kişilerin bağımlılık şiddetinin ve tercih maddesinin kişinin nöropsikolojik test performansı ile ilişkili olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları kaynaklar ışığında tartışılmıştır. Konuyla ilgili daha kapsamlı ve genellenebilir veriler ortaya koyabilmek için boylamsal çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynaklar

Bechara, A., ve Martin, E. M. (2004). Impaired decision making related to working memory deficits in individuals with substance addictions. *Neuropsychology*, 18(1), 152.

Block, R. I., ve Ghoneim, M. M. (1993). Effects of chronic marijuana use on human cognition. *Psychopharmacology*, 110(1-2), 219-228.

Bolla, K. I., Rothman, R., ve Cadet, J. L. (1999). Dose-related neurobehavioral effects of chronic cocaine use. *The Journal of neuropsychiatry and clinical neurosciences*, 11(3), 361-369.

Ehrenreich, H., Rinn, T., Kunert, H. J., Moeller, M. R., Poser, W., Schilling, L., ... ve Hoehe, M. R. (1999). Specific attentional dysfunction in adults following early start of cannabis use. *Psychopharmacology*, 142(3), 295-301.

Janowsky, D. S., ve Risch, C. (1979). Amphetamine psychosis and psychotic symptoms. *Psychopharmacology*, 65(1), 73-77.

London, E. D., Ernst, M., Grant, S., Bonson, K., ve Weinstein, A. (2000). Orbitofrontal cortex and human drug abuse: functional imaging. *Cerebral cortex*, 10(3), 334-342.

Rogers, R. D., Everitt, B. J., Baldacchino, A., Blackshaw, A. J., Swanson, R., Wynne, K., ve London, M. (1999). Dissociable deficits in the decision-making cognition of chronic amphetamine abusers, opiate abusers, patients with focal damage to prefrontal cortex, and tryptophan-depleted normal volunteers: evidence for mono aminergic mechanisms. *Neuropsychopharmacology*, 20(4), 322-339.

Teichner, G., Horner, M. D., Roitzsch, J. C., Herron, J., ve Thevos, A. (2002). Substance abuse treatment outcomes for cognitively impaired and intact outpatients. *Addictive behaviors*, 27(5), 751-763.

Volkow, N. D., Wang, G. J., Fowler, J. S., Hitzemann, R., Angrist, B., Gatley, S. J., ve Pappas, N. (1999). Association of methylphenidate-induced craving with changes in right striato-orbitofrontal metabolism in cocaine abusers: implications in addiction. *American Journal of Psychiatry*, 156(1), 19-26.